Mielenterveyskuntoutujien asuminen tavallisessa asunnossa *kustannussäästöjä vai lisäkustannuksia?*

ARA-PAJA 2015, 11.3.2015, Tampere

Aija Kettunen, VTT

Sosiaali- ja terveystalous, Diak

Mielenterveyskuntoutujien asumisratkaisujen kustannusselvitys

Diak ja Referenssi Oy

Asiat

- Kustannusselvitys
- Säästöä vai lisäkustannusta – mistä on kysymys?
- Asuminen tavallisissa asunnoissa – säästöt ja kustannukset
- Mitä opittiin?

Kustannusselvitys

Osa ympäristöministeriön mielenterveyskuntoutujien asumisen kehittämishanketta

- Hyvälaatuisia, toimivia ja taloudellisesti kestäviä mielenterveyskuntoutujien asumisen ja arjen tuen ratkaisuja

Kustannusselvitys - erilaisten asumisratkaisujen kustannuksia

- Tavallisissa asunnoissa; asuntoryhmissä; asumisyksiköissä
- Asumisen tuki ja palvelut
- Pilottikuntien toimivia ratkaisuja
  - Oulunkaari, Pudasjärvi
  - Mikkeli
  - Jyväskylä, sairaanhoitopiiri
- Mitä palveluja, kustannuksia; mikä kustannuksiin vaikuttaa; miten/miksi kustannukset eroavat eri asumisratkaisuissa?
- Kansalliset yksikkökustannukset → yleistettävyys
- Laskentamalli kuntien käyttöön kustannusten vertailuun
- Kustannusten jakautuminen: kunta, kela, asukas (kesken)

Säästöä vai lisäkustannusta – mistä on kysymys?

Painopiste toiminnan **tavoitteessa**

Miten mielenterveyskuntoutujan tilannetta ja tuentarvetta vastaava hyvälaatuinen asuminen ja arjen tuki (→ elämänlaatua) järjestetään taloudellisesti kestävästi?

ELI

Miten asukkaalle järjestetään yksilöllinen ja tarvetta vastaava tuki mahdollisimman pienillä kustannuksilla?

Mielenterveyskuntoutujien tilanne ja tuen tarve vaihtelee ja muuttuu

Perinteinen ajattelu

- Säästöä saadaan, kun asukas muuttaa tuen tarpeen vähetessä kevyempään asumisratkaisuun
- MUTTA tukeeko asukkaan elämänlaatua

Asukaslähtöinen ajattelu

- Tuki joustaa tarpeen ja tilanteen mukaan

Asuminen tavallisissa asunnoissa - säästöt ja kustannukset?

Säästömekanismi - joustavasti tukea tarpeen mukaan

→ parantaa elämänlaatua, edistää kuntoutumista ja ehkäisee tilanteiden kriisiytymistä

- Kustannukset (vain) tarvetta vastaavista palveluista

Lisäkustannuksia matkoista

- Matkat ovat ammattilaisten työaikaa
- Paljon/useasti tukea kaukana asuville → kustannuksia

Kustannusten vertailu, asuminen

ASUMISRATKAISU	Asumisratkaisun kustannus, €/kk/hlö[1)]	Asumisratkaisun kustannus, €/vrk/hlö[1)]
ERILLINEN ASUNTO (TAVALLINEN ASUNTO)	782,00 €	26,07 €
ASUNTORYHMÄ (TUKIASUMINEN)	1 002,44 €	33,41 €
ASUMISYKSIKKÖ: RYHMÄKOTI (PALVELUASUMINEN)	1 077,46 €	35,92 €
ASUMISYKSIKKÖ (PALVELUASUMINEN)	2 408,28 €	80,28 €
ASUMISYKSIKKÖ (TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN)	2 574,11 €	85,80 €
PSYKIATRISEN ERIKOISSAIRAANHOIDON HOITOPÄIVÄ[2)]	12 927,87 €	430,93 €

[1)] Sisältää asumisen ja asumisen tuen

[2)] Erikoissairaanhoidon hoitopäivän (sairaalapäivän) yksikkökustannus, vuosi 2013: Psykiatrinen erikoissairaanhoito, tehostettu/vaativa hoitopäivä: 730,89 €/hpv, psykiatrinen erikoissairaanhoito, vuodeosastohoito: 430,93 €/hpv, somaattinen erikoissairaanhoito, vuodeosastohoito, kaikki sairaalat: 778,15 €/hpv.

Mitä opittiin?

- Tavallisiin asuntoihin voidaan järjestää paljon tukea, joka joustaa tuen tarpeen mukaan
- Kun tukea tarvitaan ja tarjotaan vähemmän, kustannukset vähenevät

Mutta

- Edellyttää työn organisointia – voidaan toteuttaa hyvin tai huonosti (kalliisti)

Mielenterveyskuntoutujien asumisen ja tuen tutkimiseen liittyvä haaste

→ Jotta saadaan luotettavaa tutkimus- ja selvitystietoa, tarvitaan tietoa kentältä

- Käsitteet vakiintumattomia
- Monia toimijoita → tieto hajallaan kunnissa

Pilottikuntatyö oivallinen mahdollisuus

KIITOS

Kustannusten vertailu

PALVELUN TUOTTAMISEN OSA-ALUEET, ASUMISRATKAISUITTAIN	ERILLINEN ASUNTO (Tavallinen asunto)		ASUNTORYHMÄ (Tukiasuminen)		ASUMISYKSIKKÖ (Palveluasuminen: ryhmäkoti, henkilökunta paikalla 8h)		ASUMISYKSIKKÖ (Palveluasuminen, henkilökunta paikalla 12h)		ASUMISYKSIKKÖ (Tehostettu palveluasuminen, henkilökunta paikalla 24h)	
		€/kk		€/kk		€/kk		€/kk		€/kk
TILOJEN KUSTANNUKSET[1)]		465,63		569,22		494,40		494,40		494,40
vuokra, sähkö-ja vesimaksu		465,63		465,63		264,20		264,20		264,20
yhteiset tilat				103,59		230,20		230,20		230,20
	tuntia / hlö/kk	työvoima-kustannus, €/kk	tuntia / hlö/kk	työvoima-kustannus, €/kk	tuntia / hlö/kk	työvoima-kustannus, €/kk	tuntia / hlö/kk	työvoima-kustannus, €/kk	tuntia / hlö/kk	työvoima-kustannus, €/kk
ASUMISEN TUKIPALVELUT[2)]	13,3	316,37	17,3	433,22	25	583,06	66	1913,88	86	2079,71
mm. asumisneuvonta, asiointiapu, arjen hallinta, lääkkeiden jako, ohjaus ja lääkehoidon seuranta	9,3	222,89								
Matkat (kotiin vietävät palvelut)	4	93,48								
ASUMINEN JA ASUMISEN TUKIPALVELUT YHTEENSÄ		782,00		1002,44		1077,46		2408,28		2574,11
TYÖ- PÄIVÄ- JA VIRIKETOIMINTA	24	112,51	16	75,01	4[3)]	18,75	12[3)]	56,26	4[3)]	18,75
Työvoimakustannus, €/kk		112,51		75,01		18,75		56,26		18,75
SOSIAALI JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT lääkärillä/hoitajalla, perusterveydenhuollon päivystyskäynnit, laboratoriokäynnit (verikoekontrollit)		93,12		46,64		25,52		25,52		25,52
KUSTANNUS YHTEENSÄ, €/kk		987,63		1124,08		1121,73		2490,06		2618,38

Laskentamalliluonnos: erilliset asunnot

PALVELUN TUOTTAMISEN OSA-ALUEET: ERILLISET ASUNNOT	Palvelu työpanoksena			Työvoimakustannus mahdollisesta liikkumisesta/saattamisesta [1]		Kustannus yhteensä
		tuntia/kk	työvoimakustannus, €	tuntia/kk	työvoimakustannus, €	€/kk/hlö
ASUMISEN KUSTANNUS						**465,63 €**
vuokra, sähkö- ja vesimaksu						465,63 €
ASUMISEN TUKIPALVELUT		**9,3**		**4,0**		**316,37 €**
Asumisneuvonta, asiointiapu ja raha-asioiden hoito		1	23,37 €			23,37 €
asiointiapu saattaen/matkat työpanoksena				0	23,37 €	- €
Arjen hallintaan liittyvät tukipalvelut ja ohjaaminen [2]		7	23,37 €			163,59 €
arjen hallintaan liittyvä saattaminen/matkat työpanoksena				4	23,37 €	93,48 €
Lääkkeiden jako, ohjaus ja valvonta [3]						
lääkkeiden jako esim dosettiin, antaminen, lääkehoidon ohjaus		1,3	27,64 €			35,93 €
lääkehoitoon liittyvä saattaminen/matkat työpanoksena				0	23,37 €	- €
TYÖ- PÄIVÄ- JA VIRIKETOIMINTA						**112,03 €**
Päivä-/työtoiminta		**24**	23,34 €			112,03 €
SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT	**käyntiä/v**	**tuntia/kerta**	**yksikkökustannus, €**	**tuntia/kerta**	**työvoimakustannus, €**	**93,12 €**
Erikoissairaanhoito						
esh psykiatrian avohoitokäynnit lääkärillä	0		171,10 €	0	23,37 €	- €
esh psykiatrian avohoitokäynnit hoitajalla	0		66,64 €	0	23,37 €	- €
Perusterveydenhuolto						
pth mielenterveyskäynti lääkärillä	1		134,14 €	0	23,37 €	11,18 €
pth mielenterveyskäynti hoitajalla	0		50,70 €	0	23,37 €	- €
pth avohoidon lääkärikäynti	1		116,18 €	0	23,37 €	9,68 €
pth avohoidon hoitajakäynti	12		50,70 €	0	23,37 €	50,70 €
pth päivystyskäynti lääkärillä	2		101,40 €	0	23,37 €	16,90 €
Laboratoriokäynti (verikoekontrollit)	12		4,66 €	0	23,37 €	**4,66 €**
Ensihoito-ja sairaankuljetus [5]	0	0	60,59 €	0	23,37 €	**- €**
HOITOPÄIVÄT	**hoitopäiviä/v**					**- €**
psykiatrinen erikoissairaanhoito [6]	0		730,89 €	0	23,37 €	- €
somaattinen erikoissairaanhoito, vuodeosastohoito keskussairaala	0		778,15 €	0	23,37 €	- €
KUSTANNUS/HLÖ YHTEENSÄ, €/kk						**987,15 €**
Asiakkaita erillisissä asunnoissa	**39**					
KUSTANNUS KAIKKI ASIAKKAAT YHTEENSÄ, €/kk						**38 498,82 €**

[1] Mahdollinen saattamisen kustannus kaikissa huomioitu lähihoitajan työvoimakustannuksen mukaan.

[2] Arjen hallinta sisältää esimerkiksi seuraavat: kodinhoitoapu, siivoukseen/ruoanlaittoon/henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvä neuvonta ja ohjaus, ateria-apu, vaatehuolto, palveluohjaus (sis. myös kuntoutussuunnitelman), sosiaalinen ohjaus, sosiaalisen osa

[3] Lääkkeiden jako, esimerkiksi apteekkijako 2-4 kertaa kuukaudessa (arvioitu aika työpanoksena/kuukausi)

[5] Ensihoito- ja sairaankuljetus, mukana ensihoitaja (hoitotaso) ja palomies-sairaankuljettaja . Palvelu työpanoksena sisältää palveluun kuluneen ajan (arvioitu aika lähtöpisteestä perille ja takaisin lähtöpisteeseen).

[6] Psykiatrinen erikoissairaanhoito, tehostettu/vaativa vuodeosastohoito, hoitopäivä